

Rødsvingel

(Festuca rubra)

Rødsvingel hører til de varige græsarter og er derfor egnet til fodergræsblandinger i flerårige græsmarker, men især i plænegræsblandinger anvendes der nu meget rødsvingel. Rødsvingel forekommer i flere typer: med lange udløbere, korte udløbere og ingen udløbere. Dertil kommer der grove typer og de finere plæne/turf typer. Denne variation i vækstform, gør det næsten altid muligt at finde en sort der passer ind i en græsfrøblanding, næsten uanset dyrkningsformålet.

Avlen af rødsvingel lykkedes bedst på de bedre jordtyper og i mildere egne af landet. Rødsvingel er en af de frøarter som er nemmest at dyrke og har derfor stor udbredelse i Danmark.

Dyrkningsvejledning for Rødsvingel

(*Festuca Rubra*)

Anvendelse: Rødsvingel er en af de varige græsarter og anvendes fortrinsvis i plæne- og sportsgræsblandinger, samt i vejrabatblandinger.

Vækstforhold: Rødsvingel findes i 3 sortstyper:

- Lange udløbere (*Festuca Rubra Rubra*), som især anvendes i varige græsmarksblandinger.
- Korte udløbere (*Festuca Trichofylla*), som anvendes i plæneblandinger af den lidt grovere type.
- Ingen udløbere (*Festuca Rubra Cummatata*), som især anvendes i de finere plæneblandinger.

Rødsvingelavlens lykkedes bedst i lune og kystnære egne, som f.eks. Fyn, Langeland, Sjælland med nært liggende øer og Sydøstjylland. Rødsvingel trives især på lermuldede jorde, men også lettere jorde med god vandforsyning kan anvendes til frøavl. Lave humusholdige og dårligt drænedede arealer er uegnede til avl af rødsvingel, der bliver ofte for meget bundgræs og for få frøstængler.

Udlægsmetoder: Rødsvingel er ret langsom til at etablere sig. Derfor skal den som regel altid udlægges i en dækafgrøde med en reduceret udsædsmængde, for at give tilstrækkeligt med lys og plads til udlægget. Udlæg i vinterhvede er den foretrukne metode, men også forårsudlæg praktiseres.

Der udsås 5 - 8 kg pr. ha afhængig af såbedet og sort. Hvis der benyttes frøszakke kan udlægget placeres forskudt for dæksæden. Benyttes der alm. såmaskine med en ekstra overkørsel, bør der ofte tromles først for at holde den korrekte sådybde på ca. 1 - 1,5 cm. Småfrøede sorter skal ikke sås for dybt og vær omhyggelig med at fremkørselshastigheden ikke bliver for høj, så frøet ikke kommer i jorden.

Rødsvingelsorter med udløbere kan evt. etableres på 24 cm rækkeafstand, især hvis der forventes at høstes på marken i 2 - 3 år. Udlæg i vårsæd, her reduceres udsædsmængden til max. ca. 250 planter pr. m², der gødes moderat. Udsåning af vårbyg, vårhvede og havre kan afhængig af sorterens buskningsevne, strå længde og tilbøjelighed til lejesæd ske på 24 cm rækkeafstand.

Udlæg i ærter, her bør der tromles før såning af udlægget pga. den dybe opharvning og såning af dæksæden, for at få placeret udlægget i den korrekte sådybde. 50 - 60 ærteplanter pr. m² tilstræbes.

Efterbehandling: Ved høst af dæksæden bør spild over soldene reduceres mest muligt, sæt kort stub og fjern halmen hurtigst muligt. Ved for lang stub kan en afhugning komme på tale. I efteråret i udlægsåret kan afpudsning af spildkorn og kraftige udlæg blive aktuelt. Afbrænding af frøgræshalmen i 2. og 3. års markerne forhindrer at markerne bliver for tætte, men afbrændingen bør forløbe ensartet og evt. suppleres med afpudsning. Presses frøgræshalmen bør man snarest følge op med en afpudsning i ca. 2 - 3 cm. Højde og igen senere i ca. 10 cm. Højde senest 1. oktober. Kontrolleret afgræsning med får og kvæg kan anvendes.

Gødskning:

Sorts-typer:	Gødsknings tidspunkt:	Vejledende økonomisk Optimal N - mængder kg/ha.	N - Norm kg/ha. ('07-'08)
Lange udløbere	Primo marts	30 - 50	-
Lange udløbere	Primo oktober	60 - 80	-
Lange udløbere	N - mængde	90 - 110	119
Korte/ingen udløbere	Primo marts	50 - 60	-
Korte/ingen udløbere	Ultimo september	60 - 70	-
Korte/ingen udløbere	N - mængde	100 - 120	119

Svage udlæg kan gødes straks efter høst med ca. 25 kg N pr. ha. Udlæg i ærter, her reduceres N-mængden til 40 kg N pr. ha. i efteråret. I 2. og 3. års markerne gødes der i ultimo september/primio oktober efter sidste afpudsning. Gylle anvendes bedst i efteråret ved godt føre og ensartet udspreddning.

P-K-S: Der bør være ca. 20 kg fosfor pr. ha og ca. 50 kg kalium pr. ha til rådighed, enten i jordbeholdning eller i tilførsel. I foråret tilføres ca. 20 - 30 kg Svovl pr. ha.

Græsukrudt: Før der udlægges skal marken gøres fri for de grovere græsser, især arter der vanskeligt kan frarenses, såsom kvik, rajgræsser, hundegræs, hejrearterne, agerrævehale og væselhale.

Tokimet ukrudt: Især kamille, haremud og skræppe er vanskelige at frarenses og effektiv bekæmpelse skal udføres. Pileurt, burresnerre og hanekro er andre arter der bør bekæmpes.

Midler: I udlægsmarken kan følgende midler anvendes i foråret: Express, Oxitril, Starane, Primus, MCPA, Stomp, Primera Super og DFF (off-label). Valget af middel afhænger af antal og forekomst af de forskellige ukrudtsarter. I vinterhvede kan der i foråret anvendes Hussar OD mod enårig rapgræs, burresnerre m. m. med 0,1 l/ha.

Primera Super anvendes i foråret st. 30 - 39 i vår-/vinterbyg og vinterhvede mod vindaks, agerrævehale og flyvehavre, dosering 0,8 - 1,0 l/ha. I ærteudlægsmarken anvendes en splitsprøjtning med Basagran 480 eller Basagran M75 + Stomp med 14 dages interval. Dosering efter ukrudtsforekomst. Spildfrø kan i efteråret efter dæksædshøsten behandles med 1,0 l/ha Fusilade Max el. 1,0 l/ha Focus Ultra + 0,5 l/ha Dash. Frem til 30/9 kan tokimet ukrudt bekæmpes med Express, evt. i blanding med DFF (off-label).

I frøhøståret kan Primus + klæbemiddel anvendes mod især kamille og burresnerre. Er der ærenpris, agerstedmoder og tvetand tilsættes DFF. Ved højere temperaturer i foråret kan anvendes Ariane FG evt. tilsat Primus til en bred bekæmpelse. Skræpper og tidsler bekæmpes med MCPA i maj, højeste dosering i 2. - 3. års markerne. Husk at der imellem hormonsprøjtninger og Fusilade/Focus sprøjtninger, skal være ca. 7 - 8 dages interval.

Ved større forekomster af enårigt rapgræs kan der i det tidlige forår udsprøjtes 0,05 - 0,1 l/ha Hussar OD, denne behandling giver normalt kun en hæmmende virkning på den enårige rapgræs, sideeffekten er dog at vindaks, kamille, burresnerre og rajgræs også hæmmes ved behandlingen. Kvik, andre græsser og flyvehavre kan behandles med 1,5 l/ha Fusilade Max eller 1 - 1,5 l/ha Focus Ultra + 0,5 l/ha Dash, ved god vækst og 3 - 4 blade i ukrudtsgræsserne i maj måned.

Sygdomme: Normalt er der ingen større problemer med svampe i rødsvingel, økonomisk set er der ingen rentabilitet i behandling, hverken forår eller efterår.

Skadedyr: Hvidaksuglelarven er lysegrønne med røde længdestriber på ryggen og har gullig fodlinie, længde ca. 2,5 cm. Frøgræsuglelarverne er grå eller rødbrune, længde ca. 3 cm. Begge arter gnaver sig ind i skuddene og giver senere de kendte hvidaks. Der kan anvendes Karate (off-label) imod larverne i det tidlige forår. Sen nattefrost kan give hvidaks, som ellers normalt forbindes/forveksles med kuglemideangreb. Angrebene af kuglemiderne er oftest mest udbredt i 2. og 3. års markerne. Økonomisk dog normalt uden betydning.

Vækstregulering: For at minimere risikoen for lejesæd og dermed dårlig bestøvning, kan det normalt altid betale sig at vækstregulere rødsvingel. Fra begyndende strækning/1. knæ synligt (ultimo april) og ca. 3 uger frem kan der vækstreguleres med en blanding af 1,25 l/ha CCC og 0,4 l/ha Moddus. Gode vækstforhold kræves, dvs. at nattefrost, tørke, N-mangel og anden stress skal undgås for at få en god vækstregulering. NB. frøgræshalmen må ikke opfodres.

Høst: De fleste sorter er modne medio/ultimo juli. Der kan dog visse år forekomme tvemodenhed, p.g.a. vejrlig, gødskning m. m. Rødsvingel er generelt ikke spildsom og derfor kan man afvente det optimale høsttidspunkt. Husk at den største tilvækst i frøet sker omkring modningstidspunktet.

Stående og vindudsatte marker kan skårlægges med alm. slåmaskine eller skivehøster, aflæg i ensartet tynde skår. Rødsvingel har generelt langsom genvækst og tynde skår vil tørre hurtigere. Direkte høst og skårlægning med slåmaskine kræver omgående tørring og nedkøling. Lagerfast ved ca. 11 - 12 % vand, hvor der ikke kalkuleres med yderligere tørring.

2. - 3. års avl: Spred halmen jævnt over marken hurtigt efter høst af frøet. Foretag en hurtig og sikker afbrænding. Ved halmpresning eller dårlig afbrænding skal der i juli/august laves en tæt afpudsning ned til 2 - 3 cm. I sidste halvdel af september afpudses igen, evt. sidste gang. I nogle år kan det være nødvendigt med en afpudsning mere, dette gøres tidligt i oktober, undgå at der efterlades strenge af afpudset plantemateriale.

Ultimo september/primio oktober gødes der med 70 - 80 N/ha.

Udbytte: Arten har i de sidste 10 år i gns. givet ca. 1.150 kg/ha. Men der er stor sortsforskel og udbytterne varierer fra 5 - 600 kg op til ca. 1.800 kg/ha. Plænetyperne giver generelt et lavere gns. udbytte/ha, normalt ca. 1.000 - 1.300 kg/ha. Rumvægten ved ca. 20 % frarensning vejer ca. 185 kg/m³.